

การประเมินโครงการพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน โรงเรียนบ้านคอปร์ อำเภोजุฬารัตน์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

Evaluation of Project develop buildings and environments that are conducive to student learning

Bankorpru school Chulaphon District Nakhon Si Thammarat Province

สมใจ บุญประดิษฐ์¹

SomJai Boonpradit¹

บทคัดย่อ

การประเมินโครงการพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนบ้านคอปร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมิน 1) ด้านบริบท 2) ด้านปัจจัยนำเข้า 3) ด้านกระบวนการ และ 4) ด้านผลผลิต ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองและนักเรียนชั้น ป. 3 – 6 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 44 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบประเมินโครงการ จำนวน 5 ชุด วิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบเกณฑ์การประเมิน

ผลการประเมินโครงการ พบว่า

1. ผลการประเมินด้านบริบท พบว่า โดยรวมมีความต้องการจำเป็นและความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน
2. ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน
3. ผลการประเมินด้านกระบวนการ พบว่า โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน
4. ผลการประเมินด้านผลผลิต สรุป ดังนี้
 - 4.1 การพัฒนาอาคารสถานที่ มี 3 กิจกรรม ได้แก่ 1) ป้ายประตูสวยอาคารเรียนปลอดภัย
 - 2) บูพื้นหน้าอาคารเรียนเด็กเพียรจิตศึกษา 3) สวมสุขสันต์เสริมอาคารสุขใส
 - 4.2 การพัฒนาสภาพแวดล้อม มี 3 กิจกรรม ได้แก่ 1) รอบรั้วสวยงามภูมิทัศน์สดใส 2) จัดการขยะไม่สวยงาม
 - 3) ต้นไม้ในโรงเรียนพุดได้
 - 4.3 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ มี 3 กิจกรรม ได้แก่ 1) ห้องสมุดมีชีวิตศิษย์รักการอ่าน 2) ปลูกพืชสมุนไพรไล่ใจสุขภาพ 3) บัญชีภาพเพิ่มคุณภาพชีวิต
 - 4.4 ความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการ พบว่า ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง และนักเรียน โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การประเมินโครงการ พัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

¹ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านคอปร์

¹Director of Bankorpru school

*ผู้ติดต่อ, อีเมล: สมใจ บุญประดิษฐ์, SomJai@gmail.com

รับเมื่อ 5 มกราคม 2566 แก้ไข 14 มีนาคม 2566 ตอปรับ 16 มีนาคม 2566

ABSTRACT

Evaluation of project develop buildings and environments that are conducive to student learning Bankorpru school the assessment with the objectives of the project assessment to 1) assess the context of the project 2) assess the suitability of inputs (input) of the project 3) evaluate the implementation process. The project work (Process) 4) to evaluate the project productivity (Product) The target group used in the assessment consisted of teachers and personnel, school committees, Grade 3 – 6 students include contributors 44 peoples. The data were 5 questionnaires. The data were analyzed using frequency, percentage, and S.D. and compare with the assessment criteria

The results of the research were as follows

1. The results of the contextual assessment found that, overall, the needs, necessities and consistency were at the highest level in all aspects. Sorted in descending order, namely, needs and needs. in accordance with the project objectives and in accordance with the policy of the parent agency.
2. The results of the assessment of inputs found that overall, they were at the most appropriate level in all aspects. sorted in descending order: location, personnel, management materials and learning materials getting community support and allocated budgets.
3. The results of the process evaluation revealed that the overall practice was at the highest level in all aspects. In descending order, the improvements are optimized, operations, planning, and monitoring.
4. The results of the productivity assessment are summarized as follows:
 - 4.1 premises development has 3 activities, namely 1) beautiful door signs for safe school buildings 2) flooring in front of the peen chit Suksa School Building 3) Happy toilets complement the Suksai building
 - 4.2 environment Development There are 3 activities, namely 1) beautiful surrounding fence, bright landscape 2) unattractive waste management 3) trees in the school can talk.
 - 4.3 development of learning resources consisted of 3 activities: 1) a library with students' love for reading 2) planting medicinal plants for health and 3) bio-fertilizers to increase quality of life
 - 4.4 satisfaction with the project implementation found that teachers, basic education committees, parents and students overall had the highest level of satisfaction.

Keywords: Evaluation Of Project, Develop the Building and Environment

กุ่มิหลัง

การศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญอันจะทำให้คนมีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ มีค่านิยมที่ถูกต้องดีงาม สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และปรับตัวให้ทันกระแสโลก ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาด้วยความสำคัญดังกล่าว ทุกประเทศจึงเร่งพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และมาตรฐานที่สูงขึ้น เพราะจะทำให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาศักยภาพและความสามารถ ตลอดจนคุณลักษณะต่าง ๆ ของคนที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รวมทั้งเป็นพลังสำคัญที่จะสร้างสรรค์ประเทศให้ยั่งยืน

ต่อไป ปัจจุบันประเทศไทยกำลังอยู่ในระยะการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งได้มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เป็นกฎหมายแม่บท ซึ่งได้กำหนดแนวทางการศึกษาไว้ในหมวด 4 มาตรา 24 (5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน การสอน และอำนวยความสะดวก เพื่อใช้ให้เกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการได้พัฒนา ส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนมีมาตรฐานสุขภาพที่สูงขึ้นด้วยกระบวนการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม และพัฒนา ส่งเสริมบรรยากาศสิ่งแวดล้อม โดยให้สถานศึกษาจัดบริเวณรอบ ๆ ให้เกิดความร่มรื่นเป็นระเบียบ สบายตา สบายใจ และการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดความตระหนักในความสำคัญของกิจกรรม ร่วมในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม ก่อให้เกิด บรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้ ทั้งนี้เพราะบรรยากาศสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง ในการช่วยกระตุ้น สร้างแรงจูงใจให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน ช่วยสร้างขวัญกำลังใจให้แก่นักเรียนด้วยความสบายใจ รู้จักคิด แก้ปัญหาได้เอง รวมทั้งการที่ได้อยู่ในโรงเรียนที่มีสิ่งแวดล้อมที่ดีก่อให้เกิดความภูมิใจและความรักในโรงเรียนในสถาบัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 2)

สภาพแวดล้อมทางการเรียนเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญและส่งผลต่อคุณภาพ และประสิทธิภาพของการ จัดการศึกษาในทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อการจัดการเรียนการสอน เพราะมีส่วนในการกระตุ้นอารมณ์และสติปัญญา ของนักเรียน สภาพแวดล้อมทางการเรียนมิได้หมายถึงอาคารสถานที่หรือห้องเรียนเท่านั้น แต่เป็นสภาพหรือสภาวะใด ๆ ที่มีผลต่อการเรียนรู้ของมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งมีอิทธิพลและส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพราะการเรียนการสอนในชั้นนั้นจะเป็นไปในรูปแบบของกลุ่ม การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้เรียนด้วยกัน ได้แก่ สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับการสร้างแรงจูงใจ ในการเรียน และสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ (ทรรคณีย์ วราหาคำ, 2554, หน้า 3) สภาพแวดล้อมโดยรอบ มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้บุคลิกภาพและพฤติกรรมของบุคคล บุคคลที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีย่อมปรับพฤติกรรมของตนเองตามสภาพแวดล้อมไปในแนวทางที่ดี ก่อให้เกิดเป็นการเรียนรู้ที่ดีได้ (จุฑารัตน์ ทองทิพย์, 2549, หน้า 5) หลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีแนวคิดที่ว่า ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ แต่เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีธรรมชาติที่แตกต่างกัน ทั้งในด้านวัย วุฒิภาวะ ความต้องการ ความถนัด ความสนใจและ วิธีการเรียนรู้ รวมทั้งมีการดำเนินชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจ ของเด็กเป็นอันมาก ทั้งนี้เพราะการศึกษาจัดเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกันระหว่างผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อม ตลอดเวลาที่ เด็กอยู่ในโรงเรียนเด็กจะต้องประสบกับสิ่งแวดล้อม และสนองตอบสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ อยู่เสมอ ด้วยเหตุนี้ถ้าโรงเรียน จัดสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดีก็ย่อมจะมีผลเสียหาย เกิดขึ้นกับเด็กอย่างแน่นอน การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นแนวทางที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนการจัดกิจกรรมมีความสุขในการเรียนรู้ เกิดการเรียนรู้ด้วยความหมาย และนำไปสู่การค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิต ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้ปกครอง พ่อแม่และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำเป็นต้องช่วยกันคิด สร้างสรรค์ จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน การจัดสภาพแวดล้อม ของสถานศึกษาที่เอื้อต่อการเรียนรู้เป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาทุกแห่งจะต้องดำเนินการ เพื่อจัดบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนการสอนให้นักเรียนได้เรียนอย่างมีความสุข สามารถเรียนรู้ได้จาก สภาพแวดล้อมที่ดี และปลูกฝังเรื่องความสะอาด ความมีวินัย มีความสามัคคี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รวมทั้งจัดโรงเรียน ให้ร่มรื่น สวยงามน่าอยู่ น่าดูอยู่เสมอ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 6) บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีในโรงเรียน เช่น บริเวณโรงเรียนสะอาดมีต้นไม้ร่มรื่น มีซุ้มหรือมุมนั่งเล่น ห้องเรียนสะอาด มีสีและแสงที่อ่อนโยนนุ่มนวล มีรูปภาพตกแต่ง ผนังอย่างเหมาะสม มีโรงอาหารและห้องน้ำที่สะอาดถูกสุขอนามัย จะช่วยให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นมากยิ่งขึ้น เกิดความรักและไม่ต้องการให้โรงเรียนหรือห้องเรียนของตนสกปรก เกิดความเคยชินกับความสะอาด ความสวยงาม ความเป็นระเบียบ จนซึมซับสิ่งดี ๆ ที่ได้รับ ช่วยให้เกิดความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเอง และสามารถรับความรู้

และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 93)

สภาพปัจจุบันโรงเรียนบ้านคอปุ มีเขตพื้นที่บริการ 2 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 2 บ้านคอปุ หมู่ที่ 5 บ้านสามตำบล ซึ่งเป็นพื้นที่นอกเขตบริการที่เข้ามาเรียนในโรงเรียนบ้านคอปุ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 คณะกรรมการบริหารงานวิชาการสรุปผลการดำเนินงานการนิเทศห้องเรียนและการจัดการเรียน การสอนในการจัดการศึกษาประจำปีการศึกษา 2554 และกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าทำการวิเคราะห์สภาพปัญหาในการ ดำเนินงานเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่า สภาพแวดล้อมไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ห้องเรียนเป็นห้องที่เก่าพื้นปูนแตกกร้าว หน้าต่าง และประตูปัง ขาดการดูแลรักษาความสะอาด ห้องสมุดไม่เหมาะต่อการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอน อุปกรณ์ไฟฟ้าชำรุดไม่เหมาะสมที่จะใช้งานต่อไป มีแดดส่องเข้ามาในชั้นเรียนยามบ่ายส่งผล ให้มีบรรยากาศที่ร้อนอบอ้าว ส้วมพังและชำรุดไม่สามารถใช้งานได้ ขาดการจัดมุมเสริมประสบการณ์ และครูบางคน ยังขาดทักษะในการสร้างบรรยากาศที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ จากสภาพความเป็นจริงดังกล่าวในฐานะที่เป็น ผู้บริหารโรงเรียนตระหนักและเข้าใจดีว่างานวิชาการจะประสบความสำเร็จนั้นต้องมีปัจจัยสนับสนุนหลายด้านและในส่วน ของอาคารสถานที่สภาพแวดล้อมก็มีผลเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของนักเรียน ดังนั้น จึงพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อ การเรียนรู้ของนักเรียนให้มีบรรยากาศร่มรื่น สวยงาม สะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อย เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อให้การเรียนรู้ได้ดี และเรียนรู้อย่างมีความสุขเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (โรงเรียนบ้านคอปุ, 2554, หน้า 2)

โครงการพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนบ้านคอปุ ผู้ประเมิน ได้ดำเนินโครงการและเห็นควรประเมินโครงการดังกล่าวโดยกรมีมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายเพื่อนำผลการประเมินมาเป็นข้อมูล สารสนเทศ และเป็นเครื่องมือในการกำหนดแนวทางพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพที่สูงขึ้น

คำถามการวิจัย

1. โครงการพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ด้านบริบท เป็นอย่างไร
2. โครงการพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ด้านปัจจัยนำเข้า เป็นอย่างไร
3. โครงการพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ด้านกระบวนการ เป็นอย่างไร
4. โครงการพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ด้านผลผลิต เป็นอย่างไร

4.1 ผลการพัฒนาโครงการพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เป็นอย่างไร

4.2 ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ของนักเรียน เป็นอย่างไร

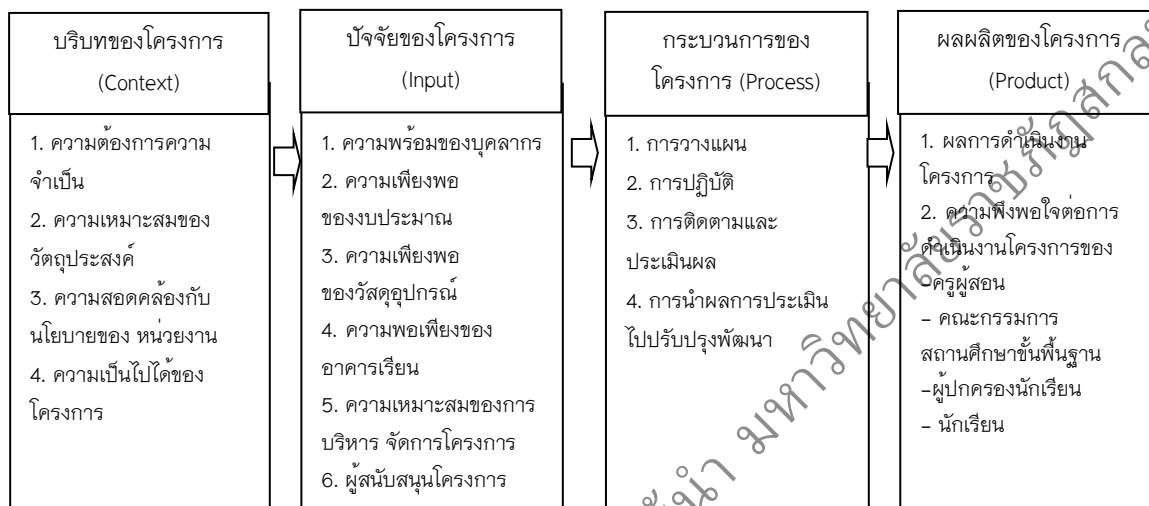
ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อประเมินด้านบริบทของโครงการพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน
2. เพื่อประเมินด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ของนักเรียน
3. เพื่อประเมินด้านกระบวนการของโครงการพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ของนักเรียน

4. เพื่อประเมินด้านผลผลิตของโครงการพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน
- 4.1 ผลการพัฒนาโครงการพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน
- 4.2 ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดของการประเมินโครงการ

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการประเมินโครงการ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาการประเมินโครงการพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนบ้านคอปู ใช้รูปแบบการประเมินแบบซิปป์ (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) เป็นกรอบแนวคิดการประเมิน คือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต มีขอบเขต ด้านเนื้อหาการประเมินโครงการแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1.1 การประเมินด้านบริบทของโครงการ เป็นการประเมินความต้องการจำเป็นความสอดคล้องเหมาะสมและเป็นไปได้ของบริบทในการดำเนินโครงการ

1.2 การประเมินด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการ เป็นการประเมินความเหมาะสมและความเพียงพอของปัจจัยนำเข้าที่นำมาใช้ในการดำเนินโครงการ ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านสถานที่ ด้านการบริหารจัดการและด้านผู้สนับสนุนโครงการ

1.3 การประเมินด้านกระบวนการของโครงการ เป็นการประเมินการปฏิบัติงานตามโครงการ ประกอบด้วย ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินงาน ด้านการติดตามและประเมินผล และด้านการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงาน

1.4 การประเมินด้านผลผลิตของโครงการเป็นการประเมินผลตามสภาพจริงที่เกิดขึ้นและผลที่ได้รับภายหลังเสร็จสิ้นโครงการใน 2 ประเด็น ได้แก่

1.4.1 ผลการพัฒนาโครงการพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

1.4.2 ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

2. กลุ่มเป้าหมาย กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการประเมินครั้งนี้ คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนบ้านคอปุ ปีการศึกษา 2562 จำนวน 44 คน ประกอบด้วย 1) ครูผู้สอน จำนวน 7 คน 2) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คน 3) ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 15 คน และ 4) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 – 6 จำนวน 15 คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

3.1 การประเมินด้านบริบทของโครงการพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนตัวแปรที่ศึกษาคือระดับความต้องการจำเป็น ความสอดคล้องเหมาะสมและเป็นไปได้ของบริบทในการดำเนินโครงการ

3.2 การประเมินด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการ ตัวแปรที่ศึกษา คือ ระดับความคิดเห็นต่อความเหมาะสมและความเพียงพอของปัจจัยนำเข้าที่นำมาใช้ในการดำเนินโครงการ ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านสถานที่ ด้านการบริหารจัดการ และด้านผู้สนับสนุนโครงการ

3.3 การประเมินด้านกระบวนการของโครงการ ตัวแปรที่ศึกษา คือ ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานโครงการ ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินงาน ด้านการติดตามและประเมินผล และด้านการปรับปรุงแก้ไข

3.4 การประเมินด้านผลผลิตของโครงการ ตัวแปรที่ศึกษา คือ ผลลัพธ์ จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่

3.4.1 ผลการพัฒนาโครงการพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

3.4.2 ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการ

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา ระยะเวลาการประเมินโครงการ เป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ก่อนดำเนินโครงการ ได้ดำเนินการประเมิน 2 ด้าน ได้แก่

1.1 การประเมินด้านบริบทของการประเมินโครงการเป็นการประเมินความต้องการจำเป็น ความสอดคล้องเหมาะสมและเป็นไปได้ของบริบทในการดำเนินโครงการระยะเวลา คือ พ.ศ. 62 – มี.ค. 63

1.2 การประเมินด้านปัจจัยนำเข้าของการประเมินโครงการเป็นการประเมินความเหมาะสมและความเพียงพอของปัจจัยนำเข้าที่นำมาใช้ในการดำเนินโครงการ ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านสถานที่ ด้านการบริหารจัดการ และด้านผู้สนับสนุนโครงการ ระยะเวลา คือ พ.ศ.62 – มี.ค.63

ระยะที่ 2 ระหว่างดำเนินการ ได้ดำเนินการประเมินด้านกระบวนการของโครงการเป็นการประเมินเกี่ยวกับการวางแผนการดำเนินงาน การติดตามและประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา ระยะเวลา คือ พ.ศ. 62 – มี.ค. 63

ระยะที่ 3 หลังสิ้นสุดโครงการ ได้ดำเนินการประเมินด้านผลผลิตเป็นการประเมินผลลัพธ์ ใน 2 ประเด็น ได้แก่

3.1 ผลการพัฒนาโครงการพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

3.2 ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ระยะเวลาที่ใช้ในการประเมิน คือ พ.ศ. 62 – มี.ค. 63

ระยะของการดำเนินการวิจัย

การประเมินโครงการพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน โรงเรียนบ้านคอปุ ใช้รูปแบบการประเมินของ สตัฟเฟิลบีม (Stufflebean's CIPP Model) เป็นกรอบแนวคิดในการประเมินโดยประเมิน 4 ด้าน คือ ด้านบริบทหรือสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต แบ่งการประเมินออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ก่อนดำเนินการโครงการ ได้ดำเนินการประเมิน 2 ด้าน ได้แก่

1. การประเมินด้านบริบท เป็นการประเมินระดับความต้องการจำเป็น ความสอดคล้องเหมาะสม และเป็นไปได้ของบริบทในการดำเนินโครงการ

2. การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า เป็นการประเมินความเหมาะสมและความเพียงพอของปัจจัยนำเข้า ที่นำมาใช้ ในการดำเนินโครงการ ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านสถานที่ ด้านการบริหาร จัดการและด้านผู้สนับสนุนโครงการ

ระยะที่ 2 ระหว่างดำเนินการได้ดำเนินการประเมินด้านกระบวนการเป็นการประเมินเกี่ยวกับการวางแผน การดำเนินงานการติดตามและประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา

ระยะที่ 3 หลังสิ้นสุดโครงการ ได้ดำเนินการประเมินด้านผลผลิตเป็นการประเมินผลลัพธ์ใน 2 ประเด็น ได้แก่

3.1 ผลการพัฒนาโครงการพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียน

3.2 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน โรงเรียนบ้านคอปู

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการประเมินครั้งนี้ คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนบ้านคอปู ปีการศึกษา 2562 จำนวน 44 คน ประกอบด้วย

1) ครูผู้สอน จำนวน 7 คน 2) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คน 3) ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 15 คน และ 4) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 – 6 จำนวน 15 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

1.1 แบบประเมินด้านบริบทของโครงการ

1.2 แบบประเมินด้านปัจจัยนำเข้าโครงการ

1.3 แบบประเมินด้านกระบวนการโครงการ

1.4 แบบรายงานผลการปฏิบัติงาน

1.5 แบบประเมินความพึงพอใจโครงการ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประเมินด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และความพึงพอใจสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สรุปผลการวิจัย

ผลการประเมินโครงการหลังการดำเนินงาน โดยรวมเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมิน ที่กำหนดไว้ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านสภาวะแวดล้อม ด้านกระบวนการด้านผลผลิต และด้านปัจจัยเบื้องต้น ตามลำดับ เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า

1. ด้านสภาวะแวดล้อม พบว่า โดยรวมมีระดับความต้องการจำเป็น/ความสอดคล้อง อยู่ในระดับมากที่สุด ทุกด้านผ่านการประเมินที่กำหนดไว้

2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้านผ่านการประเมินที่กำหนดไว้

3. ด้านกระบวนการ พบว่า โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้

4. ด้านผลผลิต พบว่า โดยรวมผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดทุกด้านผลการประเมินสรุป ดังนี้

4.1 ผลการพัฒนาโครงการพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนบ้านคอปรุ ผลจากการพัฒนาสรุป มี 3 ด้าน ดังนี้

4.1.1 ด้านการพัฒนาอาคารสถานที่ โรงเรียนมีการพัฒนาอาคารสถานที่ให้มีความปลอดภัย แข็งแรงอากาศถ่ายเทสะดวกและเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 3 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมป้ายประตูสวยอาคารเรียนปลอดภัย 2) กิจกรรมปูพื้นหน้าอาคารเรียนเด็กเพียรจิตศึกษา 3) กิจกรรมสวมสุขสันต์เสริมอาคารสุขใส ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เสริมสร้างการมีวินัยในตนเองมีพฤติกรรมการใช้ห้องส้วมอย่างถูกต้องถูกสุขลักษณะ

4.1.2 ด้านการพัฒนาสภาพแวดล้อม โรงเรียนมีการพัฒนาสภาพแวดล้อมให้มีความสวยงาม สะอาดร่มรื่น ปลอดภัย สะดวกและเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 3 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมรอบรั้วสวยงามภูมิทัศน์สดใส 2) กิจกรรมจัดการขยะไม่สวดย 3) กิจกรรมต้นไม้ในโรงเรียนพูดได้

4.1.3 ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โรงเรียนมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าของนักเรียนและเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 3 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมพัฒนาห้องสมุดมีชีวิตศิษย์รักการอ่าน 2) กิจกรรมปลูกพืชสมุนไพรไล่ใจสุขภาพ 3) กิจกรรมการทำปุ๋ยชีวภาพเพิ่มคุณภาพชีวิต การจัดการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นและมีแรงจูงใจในการแสวงหาความรู้

5. ด้านความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการ พบว่า โดยรวมครูและบุคลากรทางการศึกษาคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

การดำเนินงานการประเมินทุกขั้นตอนเป็นระบบ ผลการประเมินเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. จากผลการประเมินด้านบริบท พบว่า โดยรวมและรายด้านมีระดับความต้องการจำเป็นและความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความต้องการจำเป็น ด้านความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ และด้านความสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วันเพ็ญ มีชัย (2559, หน้า 53) ที่ได้ประเมินด้านบริบทหรือสภาพแวดล้อมโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน โรงเรียนปรเมติณสูสานนท์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น พบว่า โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ นโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียนสนองความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน หลักการ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของโครงการสอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน และการดำเนินการโครงการเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ครู และชุมชน

2. จากผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า โดยรวมและรายด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านสถานที่ ด้านบุคลากร ด้านการบริหารจัดการ ด้านวัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนรู้ ด้านการได้รับการสนับสนุนจากชุมชน และด้านงบประมาณที่ได้รับจัดสรรตามลำดับ ทั้งนี้เพราะการดำเนินงานโครงการดังกล่าว โรงเรียนได้เตรียมความพร้อม โดยการสำรวจความพร้อม ความเพียงพอ และความเหมาะสมด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านอาคารสถานที่ และด้านการ

ได้รับการมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านแรงงานและทรัพยากรการศึกษา จะทำให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วันเพ็ญ มีชัย (2559, หน้า 53) ที่ได้ประเมินด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการพัฒนา แหล่งเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน โรงเรียนเปรมติณสูลานนท์ สังกัดองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดขอนแก่น พบว่า โดยภาพรวมมีความเพียงพออยู่ในระดับมาก ได้แก่ ผู้บริหารและบุคลากรมีความรู้ความสามารถเหมาะสม กับการดำเนินโครงการ

3. จากผลการประเมินด้านกระบวนการ พบว่า โดยรวมและทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการปรับปรุงการดำเนินการอย่างเหมาะสม (Act) ด้านการดำเนินงาน (Do) ด้านการวางแผน (Plan) และด้านการตรวจสอบ ติดตาม (Check) ตามลำดับ ที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะว่าโรงเรียน ได้วางแผนการพัฒนาโครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ โดยการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง วิเคราะห์และสรุปผลการดำเนินงานและจัดทำรายงานเสนอต้นสังกัด โดยใช้กระบวนการ PDCA ซึ่งเป็นแนวคิดที่ให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างเป็นระบบสอดคล้องกับผลการประเมินของ วันเพ็ญ มีชัย (2559, หน้า 53) ที่ได้ประเมินด้านกระบวนการของโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน โรงเรียนเปรม ติณสูลานนท์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารและครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ มีการวางแผนการดำเนินงานโครงการอย่างชัดเจนสามารถปฏิบัติได้ มีการประชุม ปรึกษาหารือและชี้แจงรายละเอียดของระบบการดำเนินงานโครงการ และมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ ทุกประเภท

4. จากผลการประเมินด้านผลผลิต พบว่า โดยรวมผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ทุกด้าน

4.1 โรงเรียนได้พัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ได้แก่ อาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมในโรงเรียน แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน และการส่งเสริมความปลอดภัยและการป้องกันอุบัติเหตุในโรงเรียน ให้แก่นักเรียน ทำให้โรงเรียนมีอาคารเรียนที่มีความมั่นคง ปลอดภัย เหมาะสมแก่การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ภายในโรงเรียนมีความสะอาด ร่มรื่น เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้และครูสามารถ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ จริง ทั้งนี้เพราะผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา และชุมชนเห็นความสำคัญของจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ ให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาและการพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการและให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัด การศึกษา ส่งผลให้โรงเรียนบ้านค้อพุด เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่มีผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O - NET) สูงกว่า ระดับประเทศ มีคะแนนทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ (NT) สูงกว่าระดับประเทศ สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ วันเพ็ญ มีชัย (2559, หน้า 53) ที่ได้ประเมินด้านผลผลิตของโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เพื่อส่งเสริม การเรียนรู้ของนักเรียน โรงเรียนเปรมติณสูลานนท์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น พบว่า ห้องปฏิบัติการ แต่ละประเภทมีความพร้อมและเหมาะสมที่จะใช้ในการจัดการเรียนรู้และให้บริการ มีกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของ นักเรียน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ด้วยตนเอง และการปรับปรุงพัฒนาแหล่งเรียนรู้เป็นไปตามรูปแบบและโครงสร้างที่กำหนด

4.2 ความพึงพอใจต่อโครงการ โดยรวม พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนโรงเรียนบ้านค้อพุด มีความพึงพอใจต่อโครงการ อยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เพราะการดำเนินโครงการใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ผลจากความร่วมมือร่วมใจและมีส่วนร่วมดำเนินโครงการก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทุกฝ่ายสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วุฒิวิษญานันต์ (2559, หน้า 53 - 54) ที่พบว่า ความพึงพอใจต่อการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนของ นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 (สดาวาร) ด้านสภาพแวดล้อมด้านห้องเรียน ได้แก่ ครูเอาใจใส่นักเรียน ทุกคน ครูจัดกิจกรรม

การเรียนการสอนโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วม ครูแนะนำวิธีแก้ไขหรือปรับปรุงการทำงานของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้นอยู่ในระดับมาก และข้อเสนอแนะของ ปิยะดา วชิระวงศกร และวิภาภรณ์ สุตนุ้ม (2559, หน้า 349 – 359) สรุปได้ว่าโรงเรียนควรให้ความสำคัญในการส่งเสริมและผลักดันให้พัฒนาเพื่อให้โรงเรียนมีความพร้อมทั้งอาคารสถานที่ ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ สิ่งแวดล้อมทางการบริหารจัดการ และแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาคน ชุมชน และประเทศต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการประเมินไปใช้

การพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนบ้านคอปูให้มีประสิทธิภาพต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน ผู้ที่เกี่ยวข้องควรมีการตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโครงการและกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับหัวข้อการประเมินครั้งต่อไป

ควรพัฒนารูปแบบการพัฒนาการนิเทศและการประเมินผลการพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์.
- จุฑารัตน์ ทองทิพย์. (2549). *การศึกษาการจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนเตรียมทหาร*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทรงศรัณย์ วรหัตถ์คำ. (2554). *การจัดการสภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดจันทิรประดิษฐารามสังกัดสำนักงานเขตภาษีเจริญ*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปิยะดา วชิระวงศกร และวิภาภรณ์ สุตนุ้ม. (2559). การประเมินการจัดการความเป็นโรงเรียนสีเขียวในจังหวัดพิษณุโลก. *วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต*, 4(3), 349 – 359.
- โรงเรียนบ้านคอปู. (2554). *แผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา 2554*. นครศรีธรรมราช: โรงเรียนบ้านคอปู.
- วัชรศักดิ์ วุฒิชัยนันต์. (2559). *ความพึงพอใจต่อการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 (สถาวร) สังกัดเทศบาลบ้านบึง จังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วันเพ็ญใจ มีชัย. (2559). *การประเมินโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเปรมติณสูลานนท์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น*. ขอนแก่น: โรงเรียนเปรมติณสูลานนท์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545*. กรุงเทพฯ: บริษัท พรินทวามกราฟฟิค จำกัด.
- Buffo, D.M. (2005). *An Investigation of the Perceptions of Students, Teachers, and Parents Concerning School Safety within the Elementary Schools of a Large Suburban School District*. Dissertation Doctor of Philosophy. Loyola University of Chicago, Illinois.